

Received: 16 May 2023

Revised: 30 October 2023

Accepted: 22 November 2023

รูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรม
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต: การปริทรรศน์เชิงระบบ
ART TEACHING MODEL USING DESIGN THINKING AND CULTURAL
CAPITAL FOR UNDERGRADUATE STUDENTS: A SYSTEMATIC REVIEW

พิมพ์ชนก ขัตติยะ¹Pimchanok Kattiya¹อุษณา พิมพ์ร^{2*}Usana Pimporn^{2*}ชนบพร แสงวณิช³Khanobbhorn Sangvanich³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้จากบทความวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยอาศัยกระบวนการทบทวนงานวิจัยอย่างเป็นระบบของสถาบัน The Joanna Briggs Institute for Evidence Based Nursing & Midwifery มีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้ 1) รายงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตจากฐานข้อมูลของในประเทศและต่างประเทศ 2) บทความวิจัยตีพิมพ์ในระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2565 และ 3) บทความวิจัยเกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเท่านั้น โดยคัดกรองตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วนำมาสังเคราะห์และแปลผล ผลพบว่า รูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมี 4 ด้าน ดังนี้

^{1,2} นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{1,2} Graduate Student, Faculty of Education, Chulalongkorn University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ Assistant Professor, PhD., Faculty of Education, Chulalongkorn University

* Corresponding author e-mail: f.usana.pp@gmail.com

1) ด้านกิจกรรม มี 3 รูปแบบ 1.1 การสอนแบบในห้องเรียน 1.2 การสอนแบบนอกห้องเรียน 1.3 การสอนแบบผสมผสาน 2) ด้านสื่อการสอน มี 4 รูปแบบ 2.1 สื่อประเภทวัสดุ 2.2 สื่อประเภทคอมพิวเตอร์ 2.3 สื่อประเภทบุคคล 2.4 สื่อประเภทเทคนิควิธีการ และ 3) ด้านการประเมินผล มี 3 รูปแบบ 3.1 ผู้สอนประเมิน 3.2 กลุ่มเป้าหมายประเมิน 3.3 กลุ่มเป้าหมาย ตัวแทนชุมชน และผู้เชี่ยวชาญร่วมประเมิน และ 4) ด้านการนำไปใช้ ควรมีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมทางสังคม

คำสำคัญ: รูปแบบการสอนศิลปะ; ระดับปริญญาบัณฑิต; ทฤษฎีวัฒนธรรม; การคิดเชิงออกแบบ; การบริหารเชิงระบบ

Abstract

This study aims to analyze and synthesize the knowledge derived from research articles related to the art teaching model using design thinking and cultural capital for undergraduate students. The study involves a systematic review of research framework proposed by The Joanna Briggs Institute for Evidence-Based Nursing & Midwifery. The selection criteria are as follows: 1) research reports based on the art teaching model using design thinking and cultural capital for undergraduate students from domestic (Thailand) and international databases; 2) published research articles within a 5-year period from 2018 to 2022; 3) research articles specifically related to the art teaching model using design thinking and cultural capital for undergraduate students. The articles were screened according to the specified criteria and then synthesized and interpreted. The findings indicate that the art teaching model based on design thinking combined with cultural capital for undergraduate students encompass four key dimensions as follows: 1 Activity Dimension, which includes three types: 1.1 Classroom teaching, 1.2 Outdoor Education, 1.3 Blended Learning; 2) Instructional Media Dimension, which includes four types: 2.1 Material-based Media, 2.2 Computer-based Media, 2.3 Human-based Media, 2.4 Technical Method-based Media; 3) Evaluation Dimension, which consists of three approaches: 3.1 Instructors as assessors, 3.2 Target groups as assessors, 3.3 Target group representatives, community members, and experts as assessors; 4) Application Dimension, emphasizing the need for teaching approaches that encourage students to create social innovations.

Keywords: Art Teaching Model; Undergraduate Students; Cultural Capital; Design thinking; Systematic Review

1. บทนำ

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์แห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561, น. 6) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพของประเทศบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลก สมัยใหม่ 2) “ปรับปรุงปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ และ 3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการและพัฒนาคนรุ่นใหม่

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2559, น. 6) ได้นำเสนอความหมายของ “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) โดยสรุปได้ว่า เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ทุนทางวัฒนธรรมที่จับได้ เช่น โบราณสถาน มรดกทางวัฒนธรรม ผลงาน ศิลปะแขนงต่าง ๆ มักจะวัดมูลค่าเป็นตัวเงินได้ ส่วนทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ความเชื่อ จารีต ประเพณี วิถีชีวิต ทั้งนี้ผู้ประกอบการบางรายอาจประสบปัญหาด้านการนำทุนวัฒนธรรมมาใช้ในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน เนื่องจากทุนทางวัฒนธรรมนั้นมีลักษณะเป็นศิลปะพื้นถิ่น ผู้ประกอบการจึงต้องมีความเข้าใจเพื่อนำไป “ประยุกต์” ใช้ในการพัฒนาสินค้าหรือบริการ ทั้งนี้วิธีที่จะช่วยให้สามารถนำทุนทางวัฒนธรรมมาปรับใช้หรือประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยและความต้องการของคนในปัจจุบันได้ดี คือ การใช้แนวคิดเชิงออกแบบ ซึ่งศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) (2560, น. 17) ได้นำเสนอแนวคิดนี้ว่าเป็นการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง เน้นการลงมือปฏิบัติและการเรียนรู้จากการทดลอง มีกระบวนการทำงานในลักษณะของการวนซ้ำที่เกิดจากการสร้างความเข้าใจของบุคคล การคิดสร้างสรรค์ และการทดสอบกับผู้ใช่เพื่อเรียนรู้และลดข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจำนวนหลายครั้ง เพื่อให้สามารถพัฒนาความคิดและหาทางออกใหม่ที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ และเพิ่มโอกาสให้โครงการประสบความสำเร็จได้ การคิดเชิงออกแบบจึงมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้ 1) ลดความเสี่ยงในการเปิดตัวหรือวางตลาด 2) จัดระบบการเรียนรู้และสิ่งที่เรียนรู้ในโครงการได้อย่างรวดเร็วรวมถึงสามารถสร้างทางออกที่เป็นนวัตกรรมแบบก้าวกระโดด โดยไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบเล็กน้อย 3) พัฒนาแนวทางและเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างนวัตกรรมเหมาะสมสำหรับองค์กร 4) สร้างวัฒนธรรมการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 5) เอื้อให้ใช้ประโยชน์จากบุคลากรในองค์กรได้อย่างเต็มรูปแบบพัฒนาศักยภาพผ่านการทำงานแบบเป็นทีมระหว่างคนต่างศาสตร์ที่แตกต่างกันในทุกระดับ 6) กระตุ้นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และความคิดภายในองค์กร 7) เพิ่มและสร้างมูลค่าของนวัตกรรมให้สูงที่สุดด้วยรูปแบบธุรกิจใหม่ ด้านการศึกษา การสอนนักศึกษาด้านศิลปะด้วยการนำทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมร่วมกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ จึงเป็นรูปแบบที่จะช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกกระบวนการคิด กระบวนการทำงานแบบร่วมมือ มีการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่นำทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างร่วมสมัย ตอบโจทย์ต่อเป้าหมายและผู้ใช้งานได้อย่างตรงจุดผ่านกระบวนการสร้างต้นแบบ

และทดสอบซ้ำ ซึ่งความสำคัญดังกล่าวแนวคิดเชิงออกแบบจึงมีการนำมาใช้ทั้งในวงการธุรกิจและวงการ การศึกษา ผลการปริทรรศน์เชิงระบบเรื่อง กระบวนการคิดเชิงออกแบบในระบบการศึกษาสู่นวัตกรรม การสอนศิลปะ (ณชก หล่อสมบูรณ์, ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพฑูรย์ และโสมฉาย บุญญานันต์, 2563) พบว่า ในวงการการศึกษาต่างประเทศได้มีการบูรณาการกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียน การสอนอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ผลงานวิจัยต่างประเทศที่ได้ศึกษาครั้งนี้จำนวน 12 เรื่อง ได้มีการนำแนวคิด เชิงออกแบบไปใช้ในวงการการศึกษา มีทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพ งานวิจัยเชิงปริมาณ งานวิจัยแบบผสมผสานวิธี ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการนำแนวคิดเชิงออกแบบมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย มากขึ้น เพราะนอกจากประโยชน์ของแนวคิดเชิงออกแบบในข้างต้นแล้วผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนยังมีความ สอดคล้องกับคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 (2565, น. 12-13) ที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีที่สามารถสร้างสรรค์ ประโยชน์ต่อสังคม และมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองบนฐานภูมิปัญญาไทยโดยสามารถสร้างสรรค์งานที่เกิด ประโยชน์ต่อตนเองและสังคมในระดับท้องถิ่นและสากลได้

การปริทรรศน์เชิงระบบถึงรูปแบบการสอนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับการสอนศิลปะในระดับ ปริญญาบัณฑิตครั้งนี้จึงเป็นการทบทวนงานวิจัยอย่างเป็นระบบตามสถาบัน The Joanna Briggs Institute for Evidence Based Nursing & Midwifery (Pearson, Field & Jordan, 2007, p. 56) ซึ่งเป็น กระบวนการสังเคราะห์งานวิจัยที่มีความสำคัญสำหรับการค้นหา สรุปและสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อ นำมาใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ (อัจฉรา คำมะทิพย์ และมัลลิกา มากรัตน์, 2559, น. 259) แบบต่อยอดได้ และนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้จากบทความวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่ เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับ ปริญญาบัณฑิต

3. ขอบเขตการวิจัย

การปริทรรศน์เชิงระบบ (Systematic Review) ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ รูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญา บัณฑิตโดยอาศัยกระบวนการทบทวนงานวิจัยอย่างเป็นระบบตามที่เสนอโดยสถาบัน The Joanna Briggs Institute for Evidence Based Nursing & Midwifery (Pearson, Field & Jordan, 2007, p. 56) ประกอบด้วย ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดหัวข้อสำหรับการปริทรรศน์เชิงระบบ การกำหนดวัตถุประสงค์และคำถาม

สำหรับการปริทรรศน์เชิงระบบ การกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย วิธีการสืบค้นเอกสารงานวิจัย การประเมินคุณภาพงานวิจัย การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จากผลการวิจัย แล้วนำเสนอผลการปริทรรศน์เชิงระบบตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดคุณสมบัติงานวิจัยที่นำมาศึกษาโดยคัดเลือกงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่เป็นภาษาอังกฤษ และนำเสนอในวารสารทางวิชาการที่รวบรวมผลการวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561-2565 (ค.ศ. 2018-2022)

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการปริทรรศน์เชิงระบบ โดยสืบค้นจากงานวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561-2565 คัดเลือกจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ 1) เป็นรายงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตจากฐานข้อมูลของในประเทศและต่างประเทศ 2) บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2565 และ 3) บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเท่านั้น การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนการสืบค้นงานวิจัยตามเกณฑ์ ดังนี้

4.1 กำหนดคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คือ ทุนทางวัฒนธรรม, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การสอนศิลปะกับวัฒนธรรม, การสอนศิลปะไทย, การคิดเชิงออกแบบ, Cultural Capital, Design thinking, Thai art teaching, Local wisdom in art education และ Art education and culture

4.1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

4.1.2 วิธีการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรม

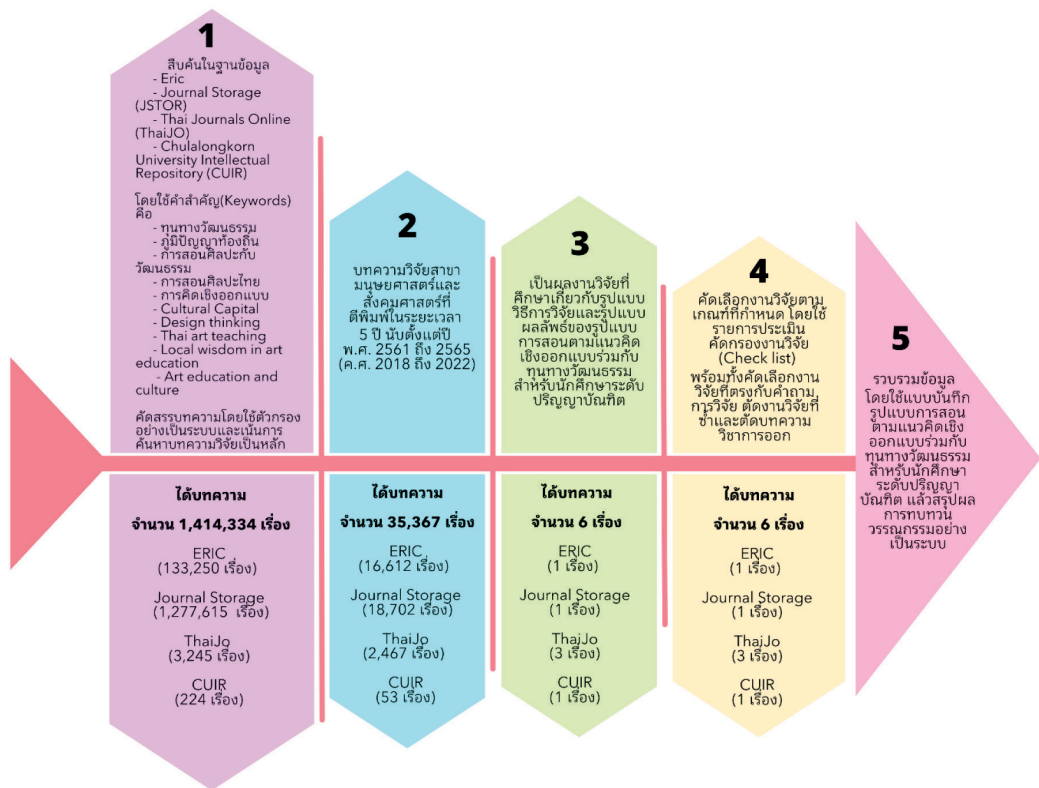
4.1.3 ตัวแปร ได้แก่ รูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

4.2 กำหนดแหล่งสืบค้นข้อมูล 4 แหล่ง ดังนี้ Eric, Journal Storage (JSTOR), Thai Journals Online (ThaiJO) และ Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

4.3 สืบค้นงานวิจัยโดยใช้คำสืบค้นตามที่กำหนดด้วยวิธีการสืบค้นจากคอมพิวเตอร์ โดยสืบค้นจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4 สังเคราะห์งานวิจัยที่สืบค้นตามเกณฑ์ข้างต้นและสรุปผลการทบทวนงานวิจัยอย่างเป็นระบบ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษารูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัยโดยนำเสนอเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ระบบการคัดเลือกบทความวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต (พิมพ์ชนก ขัตติยะ, อุษณา พิมพ์ และชนบพร แสงวณิช, ประเทศไทย, 2566)

คัดเลือกวรรณกรรมโดยใช้ตัวกรองอย่างเป็นระบบที่กำหนดคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่ ทุนทางวัฒนธรรม, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การสอนศิลปะกับวัฒนธรรม, ศิลปะไทย, การคิดเชิงออกแบบ, Cultural Capital, Design thinking, และ Thai art teaching สามารถนำเสนอข้อมูลโดยออกแบบเป็นตารางได้ดังนี้

5. ประโยชน์การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตให้ได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสมต่อไป

6. ผลการวิจัย

ผลการปริทรรศน์เชิงระบบ (Systematic Review) เรื่อง “รูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต: การปริทรรศน์เชิงระบบ” จากฐานข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ Scopus, ERIC, Journal Storage (JSTOR), Thai Journals Online (ThaiJO) และ Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) จำนวนทั้งหมด 6 เรื่อง จากบทความวิจัยตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ โดยสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางสรุปการสอนโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมร่วมกับแนวคิดเชิงออกแบบ (พิมพ์ชนก ขัตติยะ, อุษณา พิมพ์ และชนบพร แสงวนิช, ประเทศไทย, 2566)

ชื่องานวิจัย	รูปแบบกิจกรรม	สื่อการสอน	การวัดและประเมินผล
การพัฒนากระบวนการสอนโดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบเป็นฐานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ปรากฏอัตลักษณ์ไทย สำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต (อุษณัฏฐ์ ไรจน์แสงรัตน์, ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ และปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2563)	แบ่งการสอนออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1: การสร้างประสบการณ์โดยให้นักศึกษาค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่คุณสอนกำหนดขึ้น เช่น แหล่งข้อมูลอินเทอร์เน็ตและหนังสือ สื่อการสอนเกี่ยวกับที่มา ปัญหา ขั้นตอนการผลิต ภาพผลงานอัตลักษณ์ไทยและภาพผลงานอัตลักษณ์ไทยโดยใช้องค์ความรู้ความคิดด้วยการทำแผนผังโน้ตส์ ระยะที่ 2: การวิเคราะห์อัตลักษณ์ไทย นักศึกษาจะได้เปรียบเทียบอัตลักษณ์ไทยและอัตลักษณ์ของประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียน ระยะที่ 3: ระยะสังเคราะห์ และออกแบบอัตลักษณ์ไทย เป็นการนำเอาอัตลักษณ์ไทยมาออกแบบให้มีความร่วมสมัย	ใช้สื่อประเภทคอมพิวเตอร์ เช่น การค้นคว้าผ่านมือถือ วิดีทัศน์ในเว็บไซต์ รูปภาพ สื่อการสอนประเภทวัสดุ เช่น หนังสือ ภาพอัตลักษณ์ไทยที่สกัดเป็นภาพลายเส้น	ผู้สอนประเมินผู้เรียน ฝ่ายเดียว โดยใช้แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ อัตลักษณ์ไทย แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เรียน แบบประเมินพัฒนาการของทักษะการคิดในขั้นตอนการปฏิบัติงานของผู้เรียน

ชื่องานวิจัย	รูปแบบกิจกรรม	สื่อการสอน	การวัดและประเมินผล
การบูรณาการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนาวัตกรรมสื่อโครงการชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตกรรม บ้านวังยาว ตำบลเก็ง อำเภอมะนัง จังหวัดมหาสารคาม (ก่อเกียรติ ขวัญสกุล, 2564)	ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ เป็นแม่แบบให้นิสิตได้นำไปใช้บูรณาการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เข้าใจปัญหา (Empathy & Define) โดยการให้นักศึกษา ถอดบทเรียนจากผลงานของรุ่นพี่ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี แล้วจึงไปลงพื้นที่ชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมในการรับฟังปัญหาและรับทราบความต้องการของชุมชน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เมื่อได้ปัญหาแล้วจะนำไปสู่ระยะที่ 2 คือ การพัฒนาไอเดีย (Ideate) เป็นการระดมความคิดเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา และนำไปสู่การสร้างต้นแบบนวัตกรรมสื่อ (Prototype) และระยะที่ 3 เป็นระยะของการวิพากษ์นวัตกรรม ก่อนการส่งมอบ โดยนำนวัตกรรมสื่อที่จัดทำไปเผยแพร่ผ่านเพจเฟซบุ๊ก สู่กลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไป (Test) เพื่อสังเกตประสิทธิภาพการใช้งานและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขใช้กระบวนการสอนการออกแบบผลิตภัณฑ์เน้นกระบวนการแก้ปัญหา ร่วมกับการใช้	ใช้สื่อประเภทบุคคล เช่น ปรากฏการณ์ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ	ใช้วิธีการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากชุมชน 2 คน และอาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 3 ท่าน ทำการประเมินใน 3 ด้าน ได้แก่ 1. ภาพรวมของสื่อทั้งหมดที่น่าสนใจ 2. สื่อที่น่าสนใจในรูปแบบวิธีทัศน์ และ 3. สื่อที่น่าสนใจแบบกราฟิก รวมถึงการให้แบบสำรวจความพึงพอใจ ไปทำการสำรวจกับประชากรในชุมชนจำนวน 45 คน เจะแจ้งผู้ที่เข้าร่วมให้ข้อมูลและร่วมเสนอแนะแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรมครั้งนี้ โดยใช้แบบสำรวจความพึงพอใจ 5 ระดับ
การพัฒนานวัตกรรมการสอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้อัตลักษณ์จิตรกรรมฝาผนัง “อุปแต้มอีสาน” สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี (เพชร วงษ์วรรณ, 2565)	แนวคิดเชิงออกแบบ โดยผู้วิจัยได้สร้างโมเดลกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสร้างแรงบันดาลใจและเชื่อมโยงประสบการณ์จากในห้องเรียน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชน โดยผู้เรียนจะได้ลงพื้นที่ศึกษาชุมชน ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และถอดรหัสอัตลักษณ์ เป็นการคัดเลือกทุนทางวัฒนธรรมจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปสู่การออกแบบ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นพัฒนาแบบร่วมกับปรากฏณ์หรือผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 5 ขั้นกระบวนการผลิตต้นแบบ ขั้นตอนที่ 6 ขั้นนำเสนอและประเมินผล	ใช้สื่อประเภทวัสดุ เช่น ใบงาน สมุด แผนที่ สื่อประเภทคอมพิวเตอร์ เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ วิดีโอ สื่อประเภทบุคคล เช่น ปรากฏการณ์ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ	ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินฝ่ายเดียว จากความรู้ที่ได้รับ การทำใบงาน การสอบถาม ผลงานการออกแบบ ผลิตภัณฑ์จากชุมชนและแบบสะท้อนคิด

ชื่องานวิจัย	รูปแบบกิจกรรม	สื่อการสอน	การวัดและประเมินผล
การประยุกต์ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในการออกแบบวิถีทัศน์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนเก่าจังหวัดมหาสารคาม (พลเดช เขาวรัตน์ และคนอื่น ๆ, 2565)	ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน จาก การสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์เชิงปฏิบัติการ ทบทวนวรรณกรรมและสำรวจพื้นที่ ขั้นตอนที่ 2 ศึกษากระบวนการรับสื่อของกลุ่มเป้าหมายผ่านแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปออกแบบสื่อ ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบและพัฒนาสื่อ โดยใช้การสัมมนาแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้เข้าร่วมคือประชาชนในชุมชนและนิสิตจากนั้ร่วมกัน ดำเนินการถ่ายทำและผลิตสื่อร่วมกัน ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้สื่อและปรับปรุงโดยทดลองนำสื่อที่ผลิตไปใช้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวของชุมชน ผ่าน การสังเกต สอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก ขั้นตอนที่ 5 การเผยแพร่วิถีทัศน์และการประเมินโดยเผยแพร่ผ่านเพจเฟซบุ๊ก (Facebook) “คักแท่แกค้ำ” โดยใช้สถิติจากเพจเฟซบุ๊ก (Facebook)	ใช้สื่อประเภทบุคคล เช่น ประชาชน ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ สื่อประเภทวัสดุ เช่น หนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้อง	ประเมินผลโดยกลุ่มเป้าหมายจากผลการเผยแพร่ผ่านเพจเฟซบุ๊ก (Facebook) “คักแท่แกค้ำ” โดยใช้สถิติจำนวนการมีส่วนร่วม จำนวนการแบ่งปันและจำนวนการแสดงความคิดเห็น
A Design Thinking Approach to Teaching Sustainability (Manna, Rombach, Dean, & Rennie, 2022)	สอนโดยให้ผู้เรียนออกแบบผลิตภัณฑ์จากสิ่งแวดล้อมของทะเลสาบในท้องถิ่นร่วมกับแนวคิดเชิงออกแบบและการออกแบบอย่างยั่งยืน โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองเพื่อให้ นักเรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับการพึ่งพาซึ่งกันและกันของผู้บริโภคและผู้ให้บริการ ระยะที่ 2 พัฒนาความตระหนักของนักศึกษาด้วยการให้ไปเยี่ยมชมทะเลสาบ อ่านข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องความคิดเห็นจากชุมชน และข้อมูลที่รวบรวมจากการสำรวจ ระยะที่ 3 การออกแบบผลิตภัณฑ์ แล้วพัฒนาต้นแบบขึ้นมา ระยะที่ 4 การทดสอบผลิตภัณฑ์	ใช้สื่อการสอนประเภทเทคนิคหรือวิธีการ ได้แก่ การสาธิต การอภิปรายกลุ่ม สื่อประเภทวัสดุ ได้แก่ เอกสาร สื่อ สื่อประเภทบุคคล ได้แก่ คนในชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และประเภทคอมพิวเตอร์ เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์	ผลการออกแบบของผู้เรียนจะได้รับ การวิเคราะห์ ปรับแต่ง และแนะนำ โดยผู้สอน จากนั้นที่ผู้สอนจะหารือเกี่ยวกับขอบเขตของแนวคิดผลิตภัณฑ์ และส่งต่อผลิตภัณฑ์ทั้งหมดให้ผู้บริโภค ทดลอง เพื่อให้ได้และข้อเสนอแนะ สำหรับการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
Engaging College Students in the Transition to Sustainability Through Design-Based Approaches (Najla, 2018)	แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและค้นหาวิธีแก้ปัญหาที่เป็นนวัตกรรม โดยการอภิปรายเกี่ยวกับแนวคิดด้านความยั่งยืนและด้านวิเคราะห์พื้นที่หลัง การสังเกตชาติพันธุ์วิทยา ระยะที่ 2 ผู้เรียนได้หารือเกี่ยวกับแรงจูงใจของตนเองและเป้าหมาย ระยะที่ 3 การออกแบบผลิตภัณฑ์ แล้วพัฒนาต้นแบบขึ้นมา จากนั้นประชาสัมพันธ์ ระยะที่ 4 ตรวจสอบ ข้อเสนอแนะจากชุมชน และประเมินผล	ใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุ ซึ่งได้แก่ สไลด์ ซีต และ สื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ ได้แก่ การสาธิต การอภิปรายกลุ่ม การเสนองานหน้าชั้น	ผู้สอนประเมินทางด้านทักษะพิสัย ผู้เรียนจากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และ ความรู้ความเข้าใจ ในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์

7. การสรุปผลและการอภิปรายผล

7.1 การสรุปผล

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการสอนศิลปะตามแนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมผ่านกระบวนการโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ 5 ขั้นตอน คือ 1) การเข้าใจอย่างลึกซึ้ง 2) การระบุปัญหา 3) การระดมความคิดสร้างสรรค์ 4) การสร้างต้นแบบ และ 5) การทดสอบ โดยมีรูปแบบการสอน ดังนี้

7.1.1 ด้านรูปแบบกิจกรรม จากตาราง 2 พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมสามารถแบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ

1) การสอนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมด้วยวิธีการนำเข้ามาใช้ในห้องเรียน คือ การสอนที่นำเอาทุนทางวัฒนธรรมมาใช้สอนภายในห้องเรียนผ่านสื่อที่มีความหลากหลาย เช่น หนังสือ ใบงาน หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมนั้น ๆ รวมถึงให้ผู้เรียนใช้วิธีการค้นหาปัญหาของทุนวัฒนธรรมผ่านสื่อดังกล่าวด้วย แล้วจึงต่อยอดไปสู่การออกแบบงานวิจัยในรูปแบบนี้ประกอบด้วยงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบเป็นฐานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ปรากฏอัตลักษณ์ไทยสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต และ Engaging College Students in the Transition to Sustainability Through Design-Based Approaches

2) การสอนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมนอกห้องเรียน คือ การให้นักศึกษาได้ลงพื้นที่สำรวจชุมชนและทำความเข้าใจกับปัญหาหรือกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการอะไรและอย่างไร โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน แล้วจึงนำปัญหาที่พบมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย งานวิจัยในรูปแบบนี้ประกอบด้วย งานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนานวัตกรรมสื่อโครงการชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี บ้านวังยาว ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม การประยุกต์ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในการออกแบบวิถีทัศน์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนเก่า จังหวัดมหาสารคาม และ A Design Thinking Approach to Teaching Sustainability

3) การสอนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมแบบผสมผสาน คือ การจัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมีขั้นตอนคือการสร้างแรงบันดาลใจและเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมในห้องเรียนก่อนจะนำไปสู่การลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น งานวิจัยในรูปแบบนี้ประกอบด้วย งานวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการสอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยใช้อัตลักษณ์จิตรกรรมฝาผนัง “อุปแต้มอีสาน” สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

7.1.2 ด้านรูปแบบสื่อการสอนและรูปแบบการประเมินผลที่ใช้ จากตารางที่ 2 พบว่ามีการใช้สื่อการสอนและการประเมินผล ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางสรุปด้านรูปแบบสื่อการสอนและรูปแบบการประเมินผลที่ใช้ (พิมพ์ชนก ขัตติยะ, อุษณา พิมพ์พร และชนบพร แสงวณิช, ประเทศไทย, 2566)

ชื่องานวิจัย	รูปแบบสื่อการสอนที่ใช้				รูปแบบการประเมินผลที่ใช้		
	สื่อประเภทวัสดุ	สื่อประเภทประเภท	สื่อประเภทประเภทบุคคล	สื่อประเภทประเภทเทคนิควิธีการ	ผู้สอนประเมิน	กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย ทัวแทน ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องร่วมประเมิน
การพัฒนาแบบการสอนโดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบเป็นฐานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ปรากฏอัตลักษณ์ไทยสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต (อุษณัฏฐ์ ไรจน์แสงรัตน์, ปุณณรัตน์ พิษณุไพบูลย์ และ ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2563)	✓	✓			✓		
การบูรณาการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนานวัตกรรมสื่อโครงการชุมชนท่องเที่ยวโอทอปนวัตวิถี บ้านวังยาว ตำบลเก็งอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม (ก่อเกียรติ ขวัญสกุล, 2564)			✓				✓
การพัฒนาวัตกรรมการสอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้อัตลักษณ์จิตรกรรมฝาผนัง “ฮูปแต้มอีสาน” สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (เพชร วงษ์วรรณ, 2565)	✓	✓	✓		✓		
การประยุกต์ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในการออกแบบวิถีทัศน์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนแกดำ จังหวัดมหาสารคาม (พลเดช เขาวรัตน์ และคนอื่น ๆ, 2565)	✓		✓			✓	
A Design Thinking Approach to Teaching Sustainability (Manna, Rombach, Dean, & Rennie, 2022)	✓	✓	✓	✓	✓		
Engaging College Students in the Transition to Sustainability Through Design-Based Approaches (Najla, 2018)	✓			✓	✓		

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านสื่อการสอน มีการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย สามารถแบ่งออกได้ 4 รูปแบบ ดังนี้ 1) สื่อประเภทวัสดุ เช่น หนังสือ ใบงาน สมุด แผนที่ 2) สื่อประเภทคอมพิวเตอร์ เช่น การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์มออนไลน์ วีดีโอ 3) สื่อประเภทบุคคล เช่น ปราชญ์ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ และ 4) สื่อประเภทเทคนิควิธีการ เช่น การสาธิตและการอภิปรายกลุ่ม ด้านการประเมินผล มีการประเมินผล 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) ผู้สอนประเมินผลงานของผู้เรียนฝ่ายเดียว 2) กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ประเมินผลงานของผู้เรียน และ 3) กลุ่มเป้าหมาย ตัวแทนชุมชน และผู้เชี่ยวชาญร่วมประเมินผลงานของผู้เรียน

7.2 การอภิปรายผล

การศึกษาทบทวนปริทรรศน์เชิงระบบครั้งนี้ ได้คัดสรรบทความวิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนดพบว่า มีงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกและคัดออก จำนวน 6 เรื่อง ประกอบด้วย งานวิจัยภายในประเทศ จำนวน 4 เรื่อง และงานวิจัยต่างประเทศ จำนวน 2 เรื่อง โดยสรุปได้ว่าผลงานวิจัยทั้ง 6 เรื่องนี้ มีการนำแนวคิดเชิงออกแบบมาใช้ร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยพบว่า ด้านกิจกรรม มี 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) การสอนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมในห้องเรียน 2) การสอนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมนอกห้องเรียน และ 3) การสอนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมแบบผสมผสาน ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบนี้ล้วนให้นักศึกษาได้ศึกษาถึงทุนทางวัฒนธรรม ปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งก่อนจะนำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ 5 ขั้นตอน คือ 1) การเข้าใจอย่างลึกซึ้ง 2) การระบุปัญหา 3) การระดมความคิดสร้างสรรค์ 4) การสร้างต้นแบบ และ 5) การทดสอบ โดยงานวิจัยในแต่ละเรื่องอาจมีขั้นตอนของการจัดกิจกรรมที่มากกว่า หรือ น้อยกว่าที่นำเสนอในครั้งนี้ ซึ่งขึ้นอยู่กับกรอบการออกแบบกิจกรรมของผู้สอน แต่ด้านเนื้อหา ยังคงมีความเชื่อมโยงกับกระบวนการตามแนวคิดเชิงออกแบบทั้ง 5 ขั้นตอนนี้

ด้านสื่อการสอน สามารถแบ่งได้ 4 รูปแบบ ดังนี้ 1) สื่อประเภทวัสดุ 2) สื่อประเภทคอมพิวเตอร์ 3) สื่อประเภทบุคคล และ 4) สื่อประเภทเทคนิควิธีการ โดยการเลือกใช้สื่อแต่ละประเภทจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมหากสถานศึกษาและชุมชนอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน การที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากชุมชน ปราชญ์ ผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการได้ไปสัมผัสทุนทางวัฒนธรรมโดยตรงจะเป็นส่วนสำคัญที่จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจที่ดีให้กับนักศึกษาได้ หากสถานศึกษาอยู่ห่างไกลจากแหล่งชุมชนที่เป็นต้นกำเนิดของทุนทางวัฒนธรรมนั้น การใช้สื่อประเภทอื่น ๆ เช่น สื่อประเภทวัสดุ สื่อประเภทคอมพิวเตอร์ หรือสื่อประเภทเทคนิควิธีการ เป็นหนทางหนึ่งที่สามารถช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนได้เช่นกัน

ด้านการประเมินผล มี 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) ผู้สอนประเมินผลงานของผู้เรียนฝ่ายเดียว 2) กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ประเมินผลงานของผู้เรียน และ 3) กลุ่มเป้าหมาย ตัวแทนชุมชน และผู้เชี่ยวชาญ

ร่วมประเมินผลงานของผู้เรียน โดยการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจะต้องทำหน้าที่สอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การใช้รูปแบบที่ 1 มีความเหมาะสมสำหรับสังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียน รวมถึงการพูดคุยและการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อสรุปถึงการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนว่ามีจุดแข็งหรือจุดอ่อน การใช้รูปแบบที่ 2 และ 3 มีประโยชน์ด้านการนำผลการประเมินมาพัฒนาให้ตอบโจทย์ชุมชนและผู้บริโภค นอกจากนี้ บทบาทของผู้สอนยังเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งภุชงค์ โรจน์แสงรัตน์ (2559, น. 179) ได้นำเสนอว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมนั้นผู้สอนมีบทบาทสำคัญคือต้องเป็นผู้ที่มีความคิดเปิดกว้าง สามารถชี้แนะแนวทางให้นักศึกษาได้ฝึกค้นคว้า วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการทำงานร่วมกัน ระหว่างนักศึกษาและกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรม เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ของความต้องการมากที่สุด ผลที่เกิดขึ้นจะสามารถทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ได้ศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของของกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรม สามารถระดมสมองเพื่อออกแบบและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ขึ้นมาเพื่อศึกษาว่ามีจุดไหนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดสอบซ้ำจำนวนหลายครั้งเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด นอกจากนั้นยังทำให้นักศึกษามีวิธีคิดและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ เกิดทักษะในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ผลการประเมินตนเองด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษาไทยที่เข้าร่วมกิจกรรมการคิดเชิงออกแบบเพื่อนวัตกรรมทางสังคม ของสุรพรพรรณ คนเจียบ และ มิ่งขวัญ กันจិនะ (2563, น. 328) ที่พบว่า ทักษะด้านความร่วมมือของผู้เรียนมีการพัฒนาสูงที่สุดในทุกระยะ รองลงไป คือ ทักษะด้านการสื่อสารในระยะของความเข้าใจในปัญหาและระยะของการสร้างสรรค์ทางความคิด ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ไขปัญหาในระยะของการสร้างแบบจำลอง อีกทั้งจากการสังเคราะห์วรรณกรรมยังพบว่า บทความวิจัยทั้ง 6 เรื่อง เน้นการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมเพื่อมุ่งสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์แต่มีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการออกแบบเพื่อสร้างนวัตกรรมทางสังคมอยู่น้อย โดย รองศาสตราจารย์ ดร.พรณี ชีวินศิริวัฒน์ ได้กล่าวว่า “นวัตกรรมทางสังคม” อาจไม่ใช่ชิ้นงานที่จับต้องได้ แต่เป็นวิธี ความคิด และกระบวนการคิดสมัยใหม่ที่มีคุณค่า ตอบสนองความต้องการของสังคม และปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน (Rukpium, 2022, para. 1) เพื่อให้ได้ผลงานนวัตกรรมที่สามารถต่อยอดสู่การร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศชาติต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการบริหารศรัณงานวิจัย

8.1.1 ควรกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัยที่มีระยะเวลามากกว่า 5 ปี และเริ่มศึกษาจากปีที่นิยมนำการคิดเชิงออกแบบมาใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้เห็นความเคลื่อนไหวของการทำวิจัยด้านการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนขึ้น

8.1.2 รวบรวมผลการวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ และมีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่ออาศัยความร่วมมือในระดับสถาบันหรือองค์กรเน้นความร่วมมือในลักษณะไตรภาคีสถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ให้ข้อเสนอแนะอื่นเพิ่มเติม

8.2 ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

8.2.1 ควรมีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมทางสังคม โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกสร้างสรรค์ผลงานที่สามารถนำไปต่อยอดร่วมพัฒนาชุมชนและประเทศชาติได้

9. รายการอ้างอิง

- ก่อเกียรติ ขวัญสกุล. (2564). การบูรณาการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนา นวัตกรรมสื่อโครงการชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปวิถี บ้านวังยาว ตำบลแก้ง อำเภอมือง จังหวัด มหาสารคาม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 32(1), 164-184. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2566 จาก https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ed_upsu/article/view/239381/168082
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2559). *ทุนทางวัฒนธรรม 9 ยุคสมัย. อุตสาหกรรมสาร*, (58), 6. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566 จาก https://e-journal.dip.go.th/dip/images/ejournal/fd2eaa1aed_d740f-4b4e32346220a000d.pdf
- คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565. (2565, 9 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา* (เล่ม 139 ตอนพิเศษ 212, น. 11-20).
- ณชก หล่อสมบูรณ์, ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ และโสเมฉาย บุญญานันต์. (2563). กระบวนการคิดเชิงออกแบบในระบบการศึกษาสู่นวัตกรรมการสอนศิลปะ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 31(2), 1-11. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2566 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edubuu/article/view/244347/165615>
- พชร วงษ์วรรณ. (2565). *การพัฒนาวัตกรรมการสอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยใช้อัตลักษณ์จิตรกรรมฝาผนัง “อุบแด่มอฮาน” สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2566 จาก <http://>

cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/81711

พลเดช เซวรัตน์, มลฤดี เซวรัตน์, ดาราลัย ไชมะเร็ง, กิ่งกาญจน์ โสภณพิศุทธิ์, ลินจง โพขารี, สมลวรรณ วรกาญจน์, ธนศ ฉัตรจุฑามณี, อีสสระ ดวงเกตุ, สรัญญา ภักดีสุวรรณ, อมฤต สมพงษ์, ญาดา สามารถ และธรรธร บุ่งทอง. (2565). การประยุกต์ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในการออกแบบวิถีทัศนียภาพทางวัฒนธรรมชุมชนเก่าแก่ จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารสถาปัตยกรรม การออกแบบและการก่อสร้าง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม*, 4(1), 13-24. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2566 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/Jadc/article/view/254402/171961>

ภุชงค์ โรจน์แสงรัตน์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การคิดเชิงออกแบบเป็นฐานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ปรากฏอัตลักษณ์ไทยสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2566 จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/54891>

ภุชงค์ โรจน์แสงรัตน์, ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ และปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. (2563). การพัฒนาแบบ การสอนโดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบเป็นฐานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ปรากฏอัตลักษณ์ไทย สำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 48(3), 258-273. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2566 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/245006/165935>

ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). (2560). *การคิดเชิงออกแบบ: เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ*. กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2566 จาก <http://resource.tcdc.or.th/ebook/Design.Thinking.Learning.by.Doing.pdf>

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)*. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2566 จาก https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_Sum-PlanOct2018.pdf

สุกรพรรณ คนเียบ และมิ่งขวัญ กันจันะ. (2563). ผลการประเมินตนเองด้านทักษะการเรียนรู้และ นวัตกรรมของนักศึกษาไทยที่เข้าร่วมกิจกรรมการคิดเชิงออกแบบเพื่อนวัตกรรมทางสังคม. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 8(2), 327-338. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2566 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JCDLQ/article/view/244740/165822>

อัจฉรา คำมะทิตย์ และมัลลิกา มากรัตน์. (2559). การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ: วิธีปฏิบัติที่ละ ขั้นตอน. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 3(3), 246-259. สืบค้น เมื่อ 18 สิงหาคม 2566 จาก <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/scnet/article/view/68742/55965>

- Manna, V., Rombach, M., Dean, D., & Rennie, H. G. (2022). A Design Thinking Approach to Teaching Sustainability. *Journal of Marketing Education*, 44(3), 362-374. Retrieved 8 April, 2023, from <https://journals-sagepub-com.chula.idm.oclc.org/doi/epub/10.1177/02734753211068865>
- Najla, M. (2018). Engaging College Students in the Transition to Sustainability Through Design-Based Approaches. *Consilience: The Journal of Sustainable Development*, 20(1), 88-103. Retrieved 9 April, 2023, from <https://www.jstor.org/stable/26760104>
- Pearson, A., Field, J., & Jordan, Z. (2007). *Evidence-based clinical practice in nursing and health care: Assimilating research, experience, and expertise*. Oxford: Blackwell.
- Rukpium, P. (2022, June 2). *CU Social Innovation Hub – Driving Social Science Research towards Social Innovation, Raising the Community's Quality of Life, Meeting Social Needs*. Retrieved 9 April, 2023, from <https://www.chula.ac.th/en/highlight/74830/>